

ที่ สศ ๐๐๐๑ / ๑๘

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๑๒๘ อาคารพญาไทพลาซ่า กทม. ๑๐๕๐๐

๑๘ มกราคม ๒๕๕๒

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง "การยกระดับ
คุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย"

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง "การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย"

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ
วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา ดำเนินการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ
การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยจากภาคีต่างๆ ทุกภาคส่วน เพื่อสังเคราะห์และสรุปเป็น
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยอันจะนำไปสู่การใช้แนวทางการพัฒนา
สังคมบนพื้นฐานของแนวคิดทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๔ / ๒๕๕๑ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่
๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ได้พิจารณาผลการดำเนินงานของคณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
พลศึกษา และการกีฬา ในประเด็นดังกล่าวแล้ว ได้มีมติเห็นชอบเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง "การ
ยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย" ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีสาระสำคัญของความเห็นและ
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย สรุปได้ดังนี้

๑ นโยบายเร่งด่วนที่ควรริบดำเนินการ

๑) รัฐบาลควรกำหนดให้การยกระดับคุณธรรม จริยธรรม เป็นนโยบายที่สำคัญและเป็น
วาระแห่งชาติ

๒) รัฐบาลควรปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยปรับปรุงคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการยกระดับคุณธรรม
จริยธรรม ของสังคมไทยแห่งชาติ

๓) รัฐบาลควรเร่งรัดให้มีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐
(พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม

/ ๔) รัฐบาล...

- ๔) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๑ เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ๕) รัฐบาลควรยกย่องนักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ ประชาชน ที่ประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรม ผู้ได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อให้เป็นตัวอย่างและแบบฉบับที่ดี
- ๖) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคง ประชาชนมีรายได้ได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม โดยมีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานที่สำคัญ
- ๗) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย มีความเป็นธรรม เป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยมีศาสนาและการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญ
- ๘) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปการเมืองและการปกครอง ให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง และยั่งยืน เป็นธรรมาภิบาล ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเหนือกว่าประโยชน์ของกลุ่มของตน โดยธรรมาภิปไตยและธรรมาภิบาลเป็นรากฐานที่สำคัญ
- ๙) รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนทุกแขนงในการยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทย

๒ นโยบายที่รัฐบาลควรดำเนินการในระยะยาว

- ๑) หาแนวทางและวิธีการที่จะนำเอาผลของการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถาบันหลักในสังคม ให้มีความสามารถที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม
- ๒) รัฐบาลจึงควรสนับสนุนให้ทุกภาคส่วน ในสังคมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม ในการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย
- ๓) รัฐบาลควรสร้างรากฐานที่มั่นคงของสังคม รากฐานที่สำคัญ คือ จิตใจที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ตามพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “รากฐานที่สำคัญ คือ รากฐานทางจิตใจ อันได้แก่ความหนักแน่นในความสุจริต”
- ๔) รัฐบาลควรส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยดำเนินการเป็นกระบวนการอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้แก่ ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ ของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ๕) รัฐบาลควรปฏิรูปการศึกษาและให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเปลี่ยนปรัชญาการศึกษาที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” เป็น “ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม นำความรู้ สู่การพัฒนา”
- ๖) รัฐบาลควรกำหนดวิธีการและมาตรการที่จะให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม หรือจรรยาบรรณที่กำหนด

๗) รัฐบาลควรส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ เพื่อนำพลังของศาสนาในการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมและการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย

๘) รัฐบาลควรมีนโยบายลดหย่อนภาษีและให้รางวัลแก่สื่อมวลชนที่ผลิตละครที่มีเนื้อหาสาระแทรกการสอนธรรมะให้เยาวชนและกลุ่มผู้ใหญ่อย่างต่อเนื่อง

(รายละเอียดความเห็นและข้อเสนอแนะปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ทราบในโอกาสแรกด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโคทม อารียา)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักกิจการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐ - ๒๖๑๒ - ๙๒๒๒ ต่อ ๒๓๑

โทรสาร ๐ - ๒๖๑๒ - ๙๑๙๙-๙๐

บทสรุปผู้บริหาร
ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อง การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย

---

๑. หลักการและเหตุผล

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นว่า ปัญหานโยบายสาธารณะด้านสังคมที่มีความสำคัญสูง และควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ เรื่องหนึ่ง คือการสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) ได้ระบุว่า คนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรม เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทศนคติและคุณธรรมของคนในสังคม สถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา มีบทบาทน้อยลง ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาศักยภาพคนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา จึงได้จัดให้มีการสัมมนาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึกและการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม และเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย

๒. การดำเนินการ

คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา ได้มีการจัดการสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็นการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม และจัดการสัมมนา เรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อผู้สังคมร่มเย็นเป็นสุข เพื่อระดมทราพบคิเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อนำไปสู่สังคมร่มเย็นเป็นสุข และการดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม: แนวทางและการปฏิบัติ” เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรม จริยธรรม ของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคมแนวทางและการปฏิบัติ

๓. สาระสำคัญของการศึกษา

จากการสัมมนาเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม” และการสัมมนา เรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อผู้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความเห็นปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมมีสาระสำคัญ อันประกอบด้วย ๑) ปัญหาเกี่ยวกับความคิดจิตใจและค่านิยม ๒) ปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม ๓) ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลในด้านศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม ๔) ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา ๕) นโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม

ส่วนรายงานการวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณธรรม จริยธรรม ของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ” ได้ระบุจากการสำรวจความคิดเห็น ด้านปัญหาคุณธรรม จริยธรรมไทยและแนวทางแก้ไขจากตัวแทนกลุ่มต่างๆ สรุปผลของการวิจัยได้ ๕ ประเด็นหลัก อันได้แก่ ๑) สังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมาก และเป็นสังคมที่มีระดับของคุณธรรมและจริยธรรมอยู่น้อย สาเหตุที่สำคัญที่สุดมาจากครอบครัว ๒) ระบบการศึกษาขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถปลูกฝังและพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดผู้ที่มีตัวแบบที่ดีการเรียนการสอนไม่ตระหนักด้านคุณธรรม จริยธรรม ๓) สถาบันศาสนา ไม่ได้ทำหน้าที่ในการปลูกฝัง ถ่ายทอด อบรม คุณธรรม จริยธรรม แก่บุคคลอย่างจริงจัง ๔) สังคมโดยรวมมีความอ่อนแอ ไม่มีระบบป้องกันและควบคุมพฤติกรรมของคนได้ ระบบกฎหมายและระบบการลงโทษ ไม่สามารถควบคุมและทำให้คนเกรงกลัวและหลาบจำ ๕) สังคมไทยขาดการรณรงค์เพื่อแก้ไขปัญหาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง มีการแก้ไขปัญหายังไม่ต่อเนื่อง และไม่มีประสานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนการสัมมนาเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสู่สังคมร่มเย็นเป็นสุข” ผู้เข้าร่วมสัมมนา มีความเห็นว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขควรมียุทธศาสตร์ ดังนี้

● ยุทธศาสตร์ตามประเด็น

- ๑) ยุทธศาสตร์การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ
- ๒) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามกระบวนการของศาสนา คือ ศิล สมาธิ ปัญญา
- ๓) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามกระบวนการศึกษา
- ๔) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามกระบวนการวัฒนธรรม

● ยุทธศาสตร์ตามภาคส่วนของสังคม

- ๑) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยภาครัฐ
- ๒) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยสถาบันทางศาสนา
- ๓) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยสถาบันการศึกษา
- ๔) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล สภาจังหวัด องค์การบริหารประจำตำบล รวมทั้งชุมชนและหมู่บ้าน
- ๕) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยภาคธุรกิจ
- ๖) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยองค์การเอกชนและองค์การประชาสังคม

รายงานการวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ” ได้เสนอแนะการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยไว้ ดังนี้

- ๑) กำหนดให้ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมและการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นวาระเร่งด่วนแห่งชาติ

๒) รัฐควรกำหนดให้มีการรณรงค์ทุกรูปแบบเพื่อการปฏิรูปให้ครอบครัวในสังคมไทยได้มีการนำเอารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมมาใช้ในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในครอบครัว

๓) รัฐควรกำหนดให้มีการรณรงค์ทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ทั้งในแบบที่เป็นทางการ และอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้มีการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนด้านจริยธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่เด็กทุกวัยและคนทุกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) รัฐควรสนับสนุนบทบาทด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมขององค์การศาสนาทุกฝ่าย โดยให้มีบทบาทในเชิงรุก โดยจัดทำเป็นนโยบายที่ชัดเจนติดตามผลได้และมีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง

๕) รัฐควรมีนโยบายเพิ่มบทบาทของสื่อมวลชนทุกแขนง ในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม

๖) รัฐควรกำหนดให้มีการรณรงค์ทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมในสังคม

ทั้งนี้ ผลการศึกษาวิจัยได้เสนอแนะนโยบายและมาตรการเร่งด่วน เพื่อการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย ดังนี้ ๑) รัฐดำเนินการรณรงค์เพื่อปฏิรูปกิจกรรมของครอบครัวโดยด่วน เพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังให้แก่ครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ๒) ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยการเพิ่มเนื้อหาวิชาศีลธรรม หน้าที่พลเมือง คุณธรรม ความซื่อสัตย์ และคุณธรรมอื่นๆ ในโรงเรียน ๓) รัฐดำเนินการรณรงค์ปฏิรูปเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณของครู ๔) รัฐดำเนินการรณรงค์ เพื่อพัฒนาความร่วมมือที่ดีระหว่างครู และผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความเข้าใจอันดีกับโรงเรียน และครู ๕) รัฐดำเนินการปฏิรูปการบริหารงานศาสนาให้เป็นแบบเชิงรุก ๖) รัฐจะต้องดำเนินการจัดการรณรงค์เพื่อพัฒนาชุมชนในเขตต่างๆ โดยสนับสนุนการจัดการส่งเสริมการจัดกิจกรรมชุมชนทุกประเภทให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กเยาวชนทุกกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน ๗) รัฐควรดำเนินการรณรงค์แก้ไขเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ โดยทำการควบคุมรายการต่างๆ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น ๘) รัฐควรดำเนินการรณรงค์เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่อง การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยต่อคณะรัฐมนตรี

๔.๑ นโยบายเร่งด่วนที่ควรริบดำเนินการ

๑) รัฐบาลควรกำหนดให้การยกระดับคุณธรรม จริยธรรม เป็นนโยบายที่สำคัญและเป็นวาระแห่งชาติ

๒) รัฐบาลควรปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยปรับปรุงคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการยกระดับคุณธรรม จริยธรรม ของสังคมไทยแห่งชาติ

๓) รัฐบาลควรเร่งรัดให้มีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐ — ๒๕๕๔) ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม

๔) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๑ เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕) รัฐบาลควรยกย่องส่งเสริมสนับสนุนนักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ ประชาชน ที่ประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรม ผู้ได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อให้เป็นตัวอย่างและแบบฉบับที่ดี

๖) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคง ประชาชนมีรายได้เพียงพอเพียงและเหมาะสม โดยมีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานที่สำคัญ

๗) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย มีความเป็นธรรม เป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยมีศาสนาและการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญ

๘) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปการเมืองและการปกครอง ให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน เป็นธรรมาภิบาล ทุกคนใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเหนือกว่าประโยชน์ของกลุ่มของตน โดยธรรมาธิปไตยและธรรมาภิบาลเป็นรากฐานที่สำคัญ

๙) รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนทุกแขนงในการยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทย

๔.๒ นโยบายที่รัฐบาลควรดำเนินการในระยะยาว

๑) หาแนวทางและวิธีการที่จะนำเอาผลของการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถาบันหลักในสังคม ให้มีความสามารถที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

๒) รัฐบาลจึงควรสนับสนุนให้ทุกภาคส่วน ในสังคมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม ในการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย

๓) รัฐบาลควรสร้างรากฐานที่มั่นคงของสังคม รากฐานที่สำคัญ คือ จิตใจที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ตามพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “รากฐานที่สำคัญ คือ รากฐานทางจิตใจ อันได้แก่ความหนักแน่นในความสุจริต” และเผยแพร่พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่พระราชทานในวโรกาสต่างๆ ในทุกรูปแบบ เพื่อให้บุคคลทุกกลุ่มน้อมเกล้าฯ รับไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม ผนึกกำลังกันในการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย

๔) รัฐบาลควรส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยดำเนินการเป็นกระบวนการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้แก่ ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ ของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๕) รัฐบาลควรปฏิรูปการศึกษาและให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเปลี่ยนปรัชญาการศึกษาที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” เป็น “ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม นำความรู้ สู่การพัฒนา”

๖) รัฐบาลควรกำหนดวิธีการและมาตรการที่จะให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม หรือจรรยาบรรณที่กำหนด

๗) รัฐบาลควรส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ เพื่อนำพลังของศาสนาในการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมและการยกระดับคุณธรรม จริยธรรม ของสังคมไทย

๘) รัฐบาลควรมีนโยบายลดหย่อนภาษีและให้รางวัลแก่สื่อมวลชนที่ผลิตละครที่มีเนื้อหาสาระแทรก การสอนธรรมะให้เยาวชนและกลุ่มผู้ใหญ่อย่างต่อเนื่อง

ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อง การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย

---

๑. หลักการและเหตุผล

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นว่า ปัญหานโยบายสาธารณะด้านสังคมที่มีความสำคัญสูง และควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ เรื่องหนึ่ง คือการสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) ได้ระบุว่า คนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรม เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิดทัศนคติและคุณธรรมของคนในสังคม สถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา มีบทบาทน้อยลง ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาศักยภาพคนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา จึงได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม” และการสัมมนาเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุข” นอกจากนี้ได้จัดให้มีการวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม แนวทางและการปฏิบัติ” เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม และเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย

๒. การดำเนินการ

คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา ได้มีการกำหนดการดังนี้

๒.๑ จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม” ในวันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ณ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อระดมความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาคุณธรรมและจริยธรรม การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๒ จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุข” ในวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นการต่อยอดการสัมมนาเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม” และเพื่อระดมทราบความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข

๒.๓ คณะทำงานการศึกษา ดำเนินการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม: แนวทางและการปฏิบัติ” เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรม จริยธรรม ของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคมแนวทางและการปฏิบัติ”

๓. สารสำคัญของการศึกษา

๓.๑ ผลของการสัมมนาเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

จากการสัมมนาเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม” และการสัมมนาเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อผู้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข” ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความเห็นปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมมีสาระสำคัญ ดังนี้

๓.๑.๑ ปัญหาเกี่ยวกับความคิดจิตใจและค่านิยม

ความคิด จิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อม ความประพฤติที่เป็นการทุจริตหลายอย่าง กลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปพากันยอมรับ ค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ในสมัยก่อนสังคมไทยยกย่องคนที่มีศีลธรรม แต่ในปัจจุบันสังคมกลับยกย่องคนที่มีเงิน มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา มีชื่อเสียง แม้ว่าคนนั้นจะประพฤติผิดศีลธรรม ได้เงินมาโดยทางทุจริต

๓.๑.๒ ปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม

ความยากจนและความยากไร้ทางวัตถุ ทำให้คนต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ไม่คำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมการทุจริตอันราษฎร์บังหลวงได้เพิ่มมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ แต่มีความเสื่อมทางจิตใจ

๓.๑.๓ ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลในด้านศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม

นโยบายของรัฐบาล ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมไม่ได้ให้ความสนใจและความสำคัญ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร การทุจริตในทางราชการมีมากขึ้น มีทั้งทางการทุจริตเชิงนโยบาย

๓.๑.๔ ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา

การศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องมีครบทั้ง ๔ ด้าน คือ พุทธศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ในระยะที่ผ่านมาจริยศึกษาไม่ได้รับความสนใจและการส่งเสริมสนับสนุนเท่าที่ควร วิชาศีลธรรม และหน้าที่พลเมืองที่ถูกตัดทิ้ง ระบบและนโยบายการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญแก่การปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมเท่าที่ควร มักเป็นเพียงความเก่งและความเป็นเลิศทางวิชาการ ทำให้สังคมไทยมีคนเก่งที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรมจำนวนไม่น้อย

๓.๑.๕ นโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม

มาตรฐานทางจริยธรรม รวมทั้งจรรยาบรรณสำหรับบุคคลกลุ่มต่างๆ เช่น นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ สื่อมวลชน ไม่มีผลศักดิ์สิทธิ์ นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจและสื่อมวลชน จำนวนไม่น้อย ไม่สนใจและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม และจรรยาบรรณที่กำหนดไว้ เพราะขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม

๓.๒ ผลของการวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย

รายงานการวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณธรรม จริยธรรม ของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ” ได้ระบุจากการสำรวจความคิดเห็น ด้านปัญหาคุณธรรม จริยธรรมไทยและแนวทางแก้ไขจากตัวแทนกลุ่มต่างๆ สรุปผลของการวิจัยได้ ๕ ประเด็นหลักดังนี้

๓.๒.๑ สังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างมาก และเป็นสังคมที่มีระดับของคุณธรรมและจริยธรรมอยู่น้อย สาเหตุที่สำคัญที่สุดมาจากครอบครัว ซึ่งมีการอบรมเลี้ยงดูที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดตัวแบบที่ดี ไม่ส่งเสริมการก่อตั้งและพัฒนาจริยธรรมในตัวตนอย่างสมบูรณ์

๓.๒.๒ ระบบการศึกษาขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถปลูกฝังและพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดผู้ที่ตัวแบบที่ดีการเรียนการสอนไม่ตระหนักด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีการจัดการสอนอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม

๓.๒.๓ สถาบันศาสนา ไม่ได้ทำหน้าที่ในการปลูกฝัง ถวายทอด อบรม คุณธรรม จริยธรรม แก่บุคคลอย่างจริงจัง ขาดตัวแบบที่ดีงามด้านศาสนา และศาสนาไม่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจให้ทำความดีได้

๓.๒.๔ สังคมโดยรวมมีความอ่อนแอ ไม่มีระบบป้องกันและควบคุมพฤติกรรมของคนได้ ระบบกฎหมายและระบบการลงโทษ ไม่สามารถควบคุมและทำให้คนเกรงกลัวและหลาบจำ ระบบการบริหารคนของประเทศทุกส่วนตั้งแต่ระดับล่างจนถึงบนไม่โปร่งใส บุคคลที่มีความสำคัญในด้านการบริหารและการเมือง เช่น ผู้บริหารระดับสูงและนักการเมือง ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ข้อโกง ขาดความละเอียดต่อความชั่ว ประพฤติผิดในรูปแบบต่างๆ

๓.๒.๕ สังคมไทยขาดการรณรงค์เพื่อแก้ไขปัญหาคณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง มีการแก้ไขปัญหาย่างไม่ต่อเนื่อง และไม่มี การประสานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดระบบการป้องกันและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาคณธรรม จริยธรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องและยังขาดเป้าหมายและทิศทางที่ถูกต้องที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคณธรรม จริยธรรมของชาติ

๓.๓ ผลของการสัมมนาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม”

จากการสัมมนาเรื่อง “การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสู่สังคมร่มเย็นเป็นสุข” ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเห็นว่าการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขควรมียุทธศาสตร์ ดังนี้

● ยุทธศาสตร์ตามประเด็น

๑) ยุทธศาสตร์การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ

๒) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามกระบวนการของศาสนา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

๓) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามกระบวนการศึกษา

๔) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมตามกระบวนการวัฒนธรรม

• ยุทธศาสตร์ตามภาคส่วนของสังคม

- ๑) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยภาครัฐ
- ๒) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยสถาบันทางศาสนา
- ๓) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยสถาบันการศึกษา
- ๔) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล สภาจังหวัด องค์การบริหารประจำตำบล รวมทั้งชุมชนและหมู่บ้าน
- ๕) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยภาคธุรกิจ
- ๖) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยองค์การเอกชนและองค์การประชาสังคม

๓.๔. ผลของการวิจัยเกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย

รายงานการวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย เพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ” ได้เสนอแนะการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยไว้ ดังนี้

๓.๔.๑ กำหนดให้ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมและการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นวาระเร่งด่วนแห่งชาติและมีแผนการรณรงค์ที่เป็นนโยบายแห่งชาติ มีการบังคับใช้เป็นระยะยาวต่อเนื่อง ๓ - ๕ ปี มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแห่งชาติ เพื่อการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากสถาบันและองค์กรหลัก ได้แก่ ครอบครัว การศึกษา ศาสนา สื่อมวลชน รัฐและองค์กรชุมชนต่างๆ

๓.๔.๒ รัฐควรกำหนดให้มีการรณรงค์ทุกรูปแบบเพื่อการปฏิรูปให้ครอบครัวในสังคมไทยได้มีการนำเอารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมมาใช้ในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในครอบครัว

๓.๔.๓ รัฐควรกำหนดให้มีการรณรงค์ทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ทั้งในแบบที่เป็นทางการ ได้แก่ การออกเป็นระเบียบบังคับให้ปฏิบัติและอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ การเชิญชวนและจูงใจให้ปฏิบัติ เพื่อให้มีการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนด้านจริยธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่เด็กทุกวัยและคนทุกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาทุกแห่งของชาติ

๓.๔.๔ รัฐควรสนับสนุนบทบาทด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมขององค์การศาสนา ทุกฝ่าย โดยให้มีบทบาทในเชิงรุก ได้แก่ การวางนโยบายและการปฏิบัติที่เห็นชัดเป็นรูปแบบ แก่องค์การทางศาสนา เพื่อดำเนินการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของศาสนา รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่คนไปยั้งที่ต่างๆ ทั้งในระยะใกล้และไกล โดยจัดทำเป็นนโยบายที่ชัดเจนติดตามผลได้และมีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง และรัฐจะต้องดำเนินการ พัฒนาทักษะความสามารถของพระสงฆ์ในการถ่ายทอดด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่เยาวชนและเด็ก และแก่ประชาชนทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๔.๕ รัฐควรมีนโยบายเพิ่มบทบาทของสื่อมวลชนทุกแขนง ในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และมีการจัดรายการทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรายการของการเผยแพร่ธรรมเป็น

ประจำ สัปดาห์ละหลายครั้ง และสถานีโทรทัศน์ มีการผลิตรายการสอนธรรมะให้แก่เยาวชนและกลุ่มผู้ใหญ่ โดยถือเป็นงานหลักที่ต้องทำเป็นประจำ

๓.๔.๖ รัฐควรกำหนดให้มีการรณรงค์ทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมในสังคม โดยการออกระเบียบบังคับให้ปฏิบัติและจูงใจให้ปฏิบัติโดยสมัครใจ เพื่อให้องค์กร หน่วยงาน และสถาบันต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดสร้างการเรียนรู้ทางสังคมให้แก่คนไทยทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ ผลการศึกษาวิจัยได้เสนอนโยบายและมาตรการเร่งด่วน เพื่อการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย ดังนี้

(๑) รัฐดำเนินการรณรงค์เพื่อปฏิรูปกิจกรรมของครอบครัวโดยด่วน เพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังให้แก่ครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง

(๒) ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยการเพิ่มเนื้อหาวิชาศีลธรรม หน้าที่พลเมือง คุณธรรม ความซื่อสัตย์ และคุณธรรมอื่นๆ ในโรงเรียน และการนำเอาหนังสือสมบัติผู้ดีกลับมาใช้ในการเรียนมารยาทไทยแก่เด็กอีกครั้ง โดยมีการปรับแนวการสอนซึ่งไม่ใช่เป็นการท่องจำอย่างเดียว แต่ที่การนำเอาวิธีการสอนใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนของเด็กด้วย

(๓) รัฐดำเนินการรณรงค์ปฏิรูปเพื่อส่งเสริมจรรยาบรรณของครู โดยการเพิ่มจรรยาบรรณของครูในข้อที่ว่าให้ครูเป็นต้นแบบของผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม เป็นฐานหลักของชีวิต ได้แก่ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ความเสียสละ ซื่อสัตย์และความซื่อสัตย์ เป็นต้น และรัฐดำเนินการให้ครูได้รับการส่งเสริม ด้านสวัสดิการต่างๆ อย่างทั่วถึงและเพียงพอเพื่อให้ครูสามารถทำหน้าที่ของครูได้อย่างเต็มที่

(๔) รัฐดำเนินการรณรงค์ เพื่อพัฒนาความร่วมมือที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความเข้าใจอันดีกับโรงเรียนและครู

(๕) รัฐดำเนินการปฏิรูปการบริหารงานศาสนาให้เป็นแบบเชิงรุก โดยการวางนโยบายเผยแพร่ศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมไปยังทั้งที่ใกล้และไกลอย่างทั่วถึง ให้เข้าถึงตัวประชาชน ทั้งนี้ จะต้องสร้างบุคลากร และการบริหารงานศาสนารูปแบบใหม่ ต้องมีการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนาให้เข้าถึงประชาชน พระสงฆ์และนักบวชจะต้องเป็นผู้นำด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน

(๖) ในด้านชุมชนรัฐจะต้องดำเนินการจัดการรณรงค์เพื่อพัฒนาชุมชนในเขตต่างๆ โดยสนับสนุนการจัดการส่งเสริมการจัดกิจกรรมชุมชนทุกประเภทให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กเยาวชนทุกกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน

(๗) รัฐควรดำเนินการรณรงค์แก้ไขเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อโทรทัศน์ โดยทำการควบคุมรายการต่างๆ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น

(๘) รัฐควรดำเนินการรณรงค์เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยวางมาตรการเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติควบคุมนักการเมืองให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุจริต มีการบริหารงานในหน้าที่โดยให้หลัก

ศาสนา วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรมเป็นหลัก เป็นตัวแบบของประชาชน ในการนี้ รัฐจะต้องกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น เป็นเจ้าของเรื่อง ในการจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างนักรการเมืองรุ่นใหม่ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งโครงการเผยแพร่ความรู้เรื่อง การเมือง การเลือกตั้ง และบทบาทหน้าที่ของนักรการเมือง ที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกฝังให้ประชาชน ได้มีความเข้าใจในเรื่องการเมืองการมีจิตสำนึกที่ดี สามารถช่วยเป็นกำลังในการควบคุมพฤติกรรมของนักรการเมืองได้

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่อง การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยต่อคณะรัฐมนตรี

๔.๑ นโยบายเร่งด่วนที่ควรริบดำเนินการ

๑) ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งมีผลทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาการเมือง รัฐบาลควรกำหนดให้การยกระดับคุณธรรม จริยธรรม เป็นนโยบายที่สำคัญและเป็นวาระแห่งชาติ

๒) รัฐบาลควรปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ให้มีความเหมาะสม โดยปรับปรุงคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยแห่งชาติ นอกจากกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งแล้ว ควรจะมีผู้แทนของภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ร่วมเป็นกรรมการด้วย โดยให้องค์การของแต่ละภาคได้คัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสม มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม ระหว่งกันเองเป็นกันเองร่วมเป็นกรรมการ เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์แผนงานและโครงการเกี่ยวกับการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยโดยเร็ว

๓) รัฐบาลควรเร่งรัดให้มีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม ได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต จิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของตน โดยการพัฒนากลุ่มทุกวัย

๔) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๑ เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๕) รัฐบาลควรยกย่องส่งเสริมสนับสนุนนักรการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ ประชาชน ที่ประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรม ผู้ได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อให้เป็นตัวอย่างและแบบฉบับที่ดี

๖) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคง ประชาชนมีรายได้ได้อย่างพอเพียงและเหมาะสม โดยมีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานที่สำคัญ

๗) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย มีความเป็นธรรม เป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยมีศาสนาและการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญ

๘) รัฐบาลควรเร่งรัดการปฏิรูปการเมืองและการปกครอง ให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน เป็นธรรมาภิบาล ทุกคนใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเหนือกว่าประโยชน์ของกลุ่มของตน โดยธรรมาภิบาลและธรรมาภิบาลเป็นรากฐานที่สำคัญ

๙) รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนทุกแขนงในการยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทย

๔.๒ นโยบายที่รัฐบาลควรดำเนินการในระยะยาว

๑) เนื่องจากประเทศไทย ได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม มานานกว่า ๓๐ ปี มีผลการศึกษาวิจัยที่เป็นประโยชน์อย่างหลากหลาย ในแง่มุมต่างๆ จึงสมควรจะมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางและวิธีการที่จะนำเอาผลของการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาสถาบันหลักในสังคม ซึ่งได้แก่ สถาบันครอบครัว ศาสนา การศึกษา สื่อมวลชน หน่วยงานของรัฐ องค์การธุรกิจ องค์การประชาสังคม องค์การประชาชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่คนไทยจนถึงระดับจิตสำนึกได้

๒) การสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วน รัฐบาลจึงควรสนับสนุนให้ทุกภาคส่วน ในสังคมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม ในการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย

๓) รัฐบาลควรสร้างรากฐานที่มั่นคงของสังคม รากฐานที่สำคัญ คือ จิตใจที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ตามพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “รากฐานที่สำคัญ คือ รากฐานทางจิตใจ อันได้แก่ความหนักแน่นในความสุจริต” และเผยแพร่พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่พระราชทานในวโรกาสต่างๆ ในทุกรูปแบบ เพื่อให้บุคคลทุกกลุ่มน้อมเกล้าฯ รับไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม ผนึกกำลังกันในการยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทย

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่ควรเผยแพร่ ให้แพร่หลายเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม และจริยธรรมมีหลายองค์ ที่สำคัญได้แก่ คุณธรรม ๔ ประการ ที่พระราชทาน ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ และวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ การมีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง การส่งเสริมคนดีให้ปกครองบ้านเมือง

๔) รัฐบาลควรส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยดำเนินการเป็นกระบวนการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้แก่ ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ ของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งได้แก่ (๑) การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ (๒) การประหยัดและอดออม (๓) การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย (๔) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา (๕) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

๕) รัฐบาลควรปฏิรูปการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง เพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญ มีปัญหาในการปฏิบัติหลายประการ ไม่สามารถทำให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ จึงควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รัฐบาลและนักการเมืองไม่ควรใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือทางการเมือง ควรใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือและปัจจัยสำคัญในการพัฒนานคน สังคม และ

ประเทศไทย ควรเปลี่ยนปรัชญาการศึกษาที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” เป็น “ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม นำความรู้ สู่การพัฒนา”

๖) รัฐบาลควรกำหนดวิธีการและมาตรการที่จะให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม หรือจรรยาบรรณที่กำหนด โดยให้มีการควบคุมทางสังคมหรือการลงโทษทางสังคมแก่ผู้ฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม หรือจรรยาบรรณ ให้กำลังใจและรางวัลแก่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมหรือจรรยาบรรณดีควรแก่การยกย่อง

๗) รัฐบาลควรส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ เพื่อนำพลังของศาสนาในการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมและการยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย

๘) รัฐบาลควรมีนโยบายลดหย่อนภาษีและให้รางวัลแก่สื่อมวลชนที่ผลิตละครที่มีเนื้อหาสาระแทรกการสอนธรรมะให้เยาวชนและกลุ่มผู้ใหญ่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการออกอากาศระหว่างเวลา ๒๐.๓๐ - ๒๒.๐๐ น. เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบอาชีพสื่อมวลชน
